

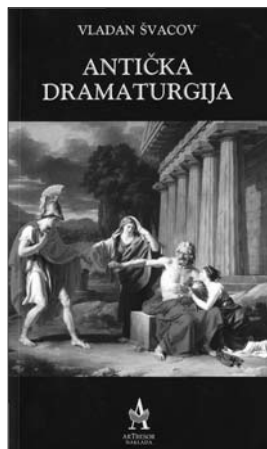
na, čime autorica ostvaruje namjeru iskazanu u proslavu i pridružuje se sve većemu broju domaćih teatroloških izdanja koja posljednjih godina dube svoj povijesno-teorijski zahvat ne samo u centralna mjesta teatroloških preokupacija poput kazališta i drame, nego i u rubna kazališna područja poput antropologije izvedbe i performansa. Naime, jezičnu pristupačnost i jednostavnost teksta dopunjuju zaključna potpoglavlja koja preuzimaju ulogu svojevrsnoga sažetka kao i popis literature s nekoliko stotina bibliografskih jedinica kojim se zainteresiranima preporučuju daljnji smjerovi čitanja. Nije zanemarljiva niti svijest o komunikacijskome i informativnome potencijalu vizualnoga aspekta studije posvećene kostimografiji koju jednako demonstriraju i autorica i dizajnerica knjige. Slijedom ograničenoga dometa jezika što ga razumije samo regija, studija je dopunjena završnim kraćim sažetkom na engleskome jeziku, a uz opseg vizualnih priloga i dosljedni poradak informacija uz svaku od slika, bez obzira na to radi li se o skici ili o fotografiji iz predstave (autor predloška, djelo, produkcijska kuća, grad, ime kostimografa, datum premijere), zainteresiranim stranim čitateljima može pružiti osnovni pregled cjelokupne građe. S obzirom, dakle, na sve ambicije koje uspijeva ostvariti ova studija s punim pravom postavlja proslovni izazov hrvatskoj kulturnoj javnosti – osnivanje hrvatskoga kazališnoga muzeja koji bi omogućio ne samo adekvatnu pohranu nego i lakše proučavanje kazališnoga kostima.

Mario Kovač

KLASIKA KAO KAMEN TEMELJAC

Vladan Švacov

Antička dramaturgija - antropografija antičke drame
ArTresor, Zagreb 2014.

Tijekom svog školovanja imao sam sreću slušati predavanja nekoliko velikih i značajnih profesora koji, nažalost, više nisu s nama. Među njima važno mjesto zauzima i profesor Vladan Švacov, a njegova postumno izdana knjiga *Antička dramaturgija* podsjetila me svojom strukturom, preciznošću i eruditskom obilatošću upravo na ta njegova predavanja.

Podnaslovljena kao „antropografija antičke drame“ knjiga u svom centralnom dijelu sadrži osam poglavlja i popis literature. Već prva dva poglavlja koja se bave povijesnim pretpostavkama antičke drame i dramaturgije jasno demonstriraju na koliko različit način od većine nastavnika i predavača Švacov pristupa nasljeđu klasične, antičke starine. U startu odbijajući gledati tu ostavštinu kao okamenjenu i fosiliziranu, što suvremena znanost dodatno potencira nazivajući starogrčki i latinski „mrtvim“ jezicima, Vladan Švacov poigrava se rijetkim sačuvanim zapisima

tog početnog razdoblja ljudske civilizacije ostavljajući prostor za maštu i promišljanje o svim onim uništenim i nestalim djelima antičkih autora koja znamo samo po spomenu, naslovima ili rijetkim odlomcima. Štoviše, kroz njegova maštovita promišljanja često se provlači nada da će možda neki knjižničarski *indiana jones* još možda naletjeti na neko čudom sačuvano i vješto sakriveno djelo Aristofana, Eshila, Sofokla, Euripida ili možda čak, što bi bilo revolucionarno, Agatona i Epipharmia na koje se Aristotel povremeno referira, a čija djela mi, nažalost, ne poznajemo jer nisu uspjela preživjeti požar u Aleksandrijskoj knjižnici, kao ni mračna razdoblja srednjeg vijeka koja su u zaborav odnijela mnoga potencijalna remek djela i klasike.

Baratajući suvereno i vješto povijesnim činjenicama i ispreplićući ih s antropološkim i mitološkim saznanjima, autor u knjizi stavlja u jasan društveni kontekst antičku dramu zaobilazeći uobičajene fraze i klišeje kada govorimo o tim prapočecima kazališne umjetnosti te pred očima pažljivog čitatelja oživljava uistinu plodno i burno razdoblje ljudske povijesti koje je postavilo temelje civilizacije u kakvoj živimo. U četiri kraća ili srednje duga poglavlja, Vladan Švacov u gore spomenuti kontekst stavlja i u njemu promišlja život i djelo četiriju značajnih i bitnih autora: Platona, Teofrasta, Horacija i Aurelija Augustina. Svako poglavlje donosi kraći, ali izrazito precizan životopis dotičnih autora te opisuje utjecaj njihovih najznačajnijih djela na razvoj dramskog pisma, ali i filozofije, teologije, estetike,

kao i pripadajućih pojmova koje su nam dotični klasici ostavili za sobom, od Platonovih *polisa ierosa* pa sve do Augustinovih opaski o štetnosti kazališta zbog umišljene samodopadne samilosti. No centralni dio knjige ipak je posvećen autorovu „ljubimcu“, Aristotelu, a ponajviše temeljnim pojmovima njegove *Poetike* koja je, kao što je općepoznato, kamen temeljac teatrologije i svih ostalih njoj srodnih i pripadajućih znanstvenih grana i disciplina. Vrlo detaljno i izvan uhodanih obrazaca raščlanjujući pojmove kao što su *mimesis, praxis, poiesis, mythos, Peripeteia, Hamartia* i mnoge druge, Vladan Švacov, pokušavajući čitati neuhvatljive misli velikog filozofa i tako ga približiti čitatelju, pristupa Aristotelovoj poetici gotovo kao da mu je intimni prijatelj. Posebno „poglavlje u poglavlju“ autor posvećuje pojmu koji, očito, nalazi najvažnijim u Aristotela, a to je pojam *katharsis*. Desetke stranica detaljno posvećuje raznim aspektima katarzičnog pročišćenja, a navest ću samo neke kako bi dobili uvid u minucioznost pristupa: tako Švacov piše o organsko-somatskoj, mitsko-religijskoj, psihoterapeutsko-homeopatskoj, moralno-etičkoj, intelektualno-spoznajnoj, sociopolitičkoj, dramskoj i komičkoj katarzi, pri čemu opis svake od navedenih katarzi dodatno nadopunjuje i obrazlaže velikim brojem primjera i pripadajućih citata.

U završnom poglavlju naslovljenom *Summa Švacov*, logično, sumira misli i zaključke prethodnih poglavlja te antropografski sastavlja prijedlog kataloga bitnih određenja čovjekova bića izveden iz spoznaja antičke dra-

me i filozofije, čime jasno demonstrira kako kao autor nije zainteresiran za suhoparno kompiliranje već postojećeg znanja već nudi i vlastiti, originalni doprinos promišljanju antike.

Predgovor knjizi, zamišljen kao „nagovor na čitanje“, napisala je Sibila Petlevski, pri čemu je nastao svojevrsni ogled o izvedbi sveučilišne nastave kojem je naglasak na specifičnosti pristupa Švacova temi antike, čime je zadužio intelektualnu scenu svojim znanstvenim, praktično-dramaturškim i pedagoškim radom.

Pogovor knjizi napisao je Bojan Marrotti koji je ujedno i njezin urednik te koji je obavio značajan i obiman posao sistematizacije građe i usklađivanja dijela knjige koji je uredio sam Švacov za života s onim dijelom koji nije stigao urediti zbog preranog ukrajca na Haronovu lađu. Marrottijev pogovor, valja naglasiti, nije samo kurtoazni tekst, već je ozbiljna analiza poimanja tragedije iz duha Hamartije s izravnim primjerima Švacovova promišljanja antike kroz Eshilove tragedije *Žrtvonoše* i *Sedmorica protiv Tebe*.

Na samom kraju knjige nalazi se iscrpan popis pisanih djela (knjige, članci, rasprave i prijevodi) te rada u kazalištu (režije, prijevodi i različiti oblici suradnje) koje je za života i postumno ostvario Vladan Švacov, čime Bojan Marrotti uistinu ostvaruje najbolji i najljepši mogući *homage* ovom velikom čovjeku, znanstveniku, profesoru i kazalištaru.